Ceva despre Școala trăiristă inaugurată de Nae Ionescu

Isabela Vasiliu-Scraba

Pe la începutul anului 2013 am primit de la dl. Alexandru Valentin Crăciun următorul e-mail: „Doamnă Isabela Vasiliu-Scraba, vă mărturisesc, îmi doresc de mult timp să vă contactez pentru a vă lua un interviu. Vă cunosc, parțial, opera exegetico-filosofică, însă aş dori să începem discuția noastră prin câteva lămuriri biografice. Din câte ştiu, interesul dumneavoastră pentru filosofie este oarecum tardiv. Care au fost resorturile interioare care au declanşat dorința de a vă apropia de problematica filosofică?" Redau în continuare răspunsul meu auto-biografic detaliind unele unele informații devenite publice (de ex., prin prezentarea „Isabelei Vasiliu-Scraba" în volumele *Filozofi români: Nicolae C. Ionescu, Titu Maiorescu, Ştefan Lupaşcu, Emil Cioran, Isabela Vasiliu-Scraba, C. Schifirneț, Al. Surdu, Xenopol, Lucian Blaga, etc.* (Wiki Series, ISBN 9781232183488, Wiki Series, Memphis, USA, 2011, p. 60-62); vol. *Eseişti români: E. Munteanu, M. Gherasim, A. Cioroianu, I. Pachia-Tatomirescu, Nicolae Breban, Isabela Vasiliu-Scraba, I. Grigorescu, L. Butnaru, M. Radu-Paraschivescu, Alexandru Ciorănescu, George Călinescu, Cicerone Poghirc, etc.* (Wiki Series, ISBN 9781233386215, Wiki Series, Memphis, USA, 2011, p. 145-148) şi volumul *Autori români: M. Sebastian, Nicolae C. Ionescu, G. Naum, I.L. Caragiale, Octavian Goga, Titu Maiorescu, Al. Macedonski, Herta Müller, Nicolae Breban, Ghe. Zamfir, Emil Cioran, Isabela Vasiliu-Scraba, etc.* (Wiki Series, ISBN 9781233384242, Wiki Series, Memphis, USA, 2011, p. 141-143):

După opinia filozofului Anton Dumitriu, eu aş avea o „vocație filozofică indiscutabilă" (v. Isabela Vasiliu-Scraba, *Despre Anton Dumitriu ca interpret al COGITOului cartezian*, în rev. „Tribuna", nr. 254, 1-15 aprilie 2013, p. 22). Or, când intervine vocația, nu cred că mai este nevoie de resorturi interioare suplimentare. Meseria de inginer (pe care am practicat-o scurtă vreme, v. www.isabelavs.go.ro) a fost o simplă consecință a faptului ca am fost foarte bună la matematici în toate cele douăsprezece clase. Într-a XII-a mă mutasem la Liceul „Caragiale" din două motive: pentru a fi într-un liceu mixt (Liceul „Spiru Haret", unde am învățat dintr-a opta până într-a unsprezecea era de fete), dar mai ales pentru a avea un profesor foarte bun de matematică, pe Gaidargi, poreclit "Şpilu". Acesta, după ce m-a lăsat câteva săptămâni să mă acomodez, m-a scos la tablă si eu, în loc să scriu pe tablă, îi dădeam rezultatele mintal. Apoi Şpilu a umplut cancelaria cu părerea sa proprie că aş fi un "geniu". Diriginta, d-na Roşu Mihaela, era de română. Fiindcă în acel an se publicase, după o interdicție de un sfert de veac, *Trilogia cunoaşterii*, iar Lucian Blaga se introdusese atunci pentru prima dată în programa de învățământ, diriginta noastră ne dăduse la teză Blaga. Eu am scris cu viteză maximă cele opt pagini (pe care le scriam de obicei în 50 de minute la teze sau la extemporale), care ei i-au plăcut. De aceea, prin cancelarie, şi d-na Mihaela Roşu îi ținea isonul profesorului de matematică, cum aflasem de la mama colegei mele de bancă. De fapt, în familie îl avusesem pe bunicul profesor de matematici la Cernăuți. Tata fusese si el bun la matematici, devenind inginer chimist. Deşi făceam poezii (ca tata, dar mult mai puțin reuşite) şi de pe la unsprezece ani citeam câte o carte pe noapte de-mi dădusem complet somnul peste cap, la Politehnică am intrat din considerente de efort minim, pentru că-mi era uşoară matematica şi chimia. Fizica n-am învățat-o, neavând profesori care să-mi placă. Nici Politehnica nu mi-a plăcut. N-am excelat decât la cristalografie şi mineralogie unde l-am avut pe Vasile Manilici: îi ghiceam fără probleme sistemele de cristalizare, chiar în cristale ciobite. La mineralogie era ca la Şpilu... un fel de circ. Profesorul venea cu tava plină de minerale şi întreba din ce-s compuse, iar eu le ghiceam de zor. Nu mă laud. Toate astea sunt adevărate. Cu profesorul Manilici m-am întâlnit după vreo zece ani la Biblioteca Academiei, unde eu citeam filozofie antică şi el venea fericit la masa mea să-mi spună din descrierea darurilor primite de Alexandru Macedon ce minerale erau pe acolo. De fapt, când citeam filozofie aproape zilnic prin biblioteci (la Academie, la Biblioteca Centrală Universitară şi la Biblioteca Centrală de Stat) eram în plină perioadă de studii, nu numai filozofice. În total, am studiat (în forme organizate de învățământ) vreo douăzeci şi doi de ani: doisprezece până la facultate, cinci la Politehnică şi după 33 de ani încă vreo cinci ani am studiat limbi străine. De când eram în şcoală mi-a făcut mare plăcere să învăț. Asta nu însemna că învățam prea mult acasă. Citeam repede în pauză lecția ca s-o ştiu dacă mă întreabă şi eram foarte atentă la oră. Cu sistemul acesta, fără să învăț prea mult, reuşeam să fiu premiantă în fiecare an, în toate cele douăsprezece clase. După ce am fost vreo cinci ani ingineră, m-am apucat iarăşi să învăț. Ce s-a întâmplat? Fiind un spirit critic, nu acceptam ceea ce nu puteam să controlez. Îmi plăcea filozofia, dar nu-mi prea plăceau nici traducerile (vezi *Despre traduceri*, în *Jurnalul de idei* al lui Anton Dumitriu, din rev. „Tribuna", nr. 257, 16-31 mai 2013, p. 3), nici antologiile de filozofie, căci nu-mi plăcea să mi se rupă aleatoriu dintr-o carte o bucată şi să mi se dea ca atare. ştiam că ruperea din context este deformantă. Pe un filozof trebuie să-l citeşti aşa cum își prezintă el ideile, nu cum crede altul că a înțeles din ce-a citit. Acest lucru i l-am reproşat editorului filozofiei lui Alexandru Dragomir în *Propedeutică la eternitate* (http://www.scribd.com/doc/130854967/Isabela-Vasiliu-Scraba-PROPEDEUTIC%C4%82-LA-ETERNITATE-Alexandru-Dragomir-in-singur%C4%83tatea-gandului). Volumul meu despre *Alexandru Dragomir în singurătatea gândului* l-a surprins plăcut pe Mihai Şora care îmi spusese la telefon că prietenul său Al. Dragomir fusese dat afară din postul de redactor al Dicționarului Tehnic, trebuind apoi să lucreze pe şantierul de la Bicaz, unde „se ocupa de aprovizionarea cu ciment" (M. Şora, 24 oct. 2004), dar şi pe Mariana Şora venită din Germania care, deşi nu ne cunoşteam, a ținut să converseze cu mine la telefon pe 5 febr. 2005, amintindu-şi cum Sănduc Dragomir (fostul lor coleg de facultate) „se ducea la cursurile lui Nae".

Pe la 33 de ani eu m-am apucat să învăț vreo cinci limbi străine, să pot citi filozofie în original. O să vedeți pe internet, pe un site al meu, o poză de-a mea din tinerețe. Este de la 33 de ani când am început să învăț în paralel germana (5 ani), italiana (3 ani), spaniola (2 ani), greaca veche (3 ani) şi latina (2 ani), ultimele cu prof. univ. Adelina Piatkovski si cu prof. univ. Felicia Vanț Ştef . Noi scriitorii ne putem permite să avem "poze de dicționar". Ziariştii nu. La mine, din pricina studiului limbilor străine,

perioada de studii s-a extins cam până la schimbarea de regim din decembrie 1989, când, în fine, am putut şi eu să public întâi prin revistele de cultură (apoi în volum) ce scrisesem de vreo şapte ani despre filozofia lui Noica. Aşa a apărut în 1992 prima carte dedicată gândirii acestui mare filozof român. Schopenhauer avea următoarea remarcă, ironică, desigur: "Unii consideră cărțile precum ouăle: bune numai când sînt proaspete". Ei bine, această mică observație a unui filozof autentic ne arată importanța scriitorilor care s-au impus pe tărâm cultural datorită valorii lor. La noi, atât Anton Dumitriu, cât şi Noica, în ciuda vitregiei vremurilor, au reuşit să se impună. De aceea ei se cade a fi atent studiați şi în niciun caz nu trebuiesc citiți prin viziunea foştilor propagandişti comunişti, cum recomandă şi azi unii nostalgici ai cenzurii ideologice comuniste prin cărțile lor, sau clientela acestora bine situată prin învățământul superior.

Părerea mea este că n-ar trebui neglijată nici gândirea filozofică a lui Blaga, nici şcoala filozofică românească inițiată de Nae Ionescu, al cărui asistent fusese marele istoric al religiilor Mircea Eliade. Constantin Noica a fost singurul filozof din şcoala lui Nae Ionescu, *Şcoala trăiristă* (cum s-a numit ea), care a reuşit să răzbească peste piedicile puse gândirii autentice în perioada tiraniei ideologice comuniste. Noica îşi dăduse în '40 o teză de doctorat intitulată *Schiță pentru istoria lui cum e cu putință ceva nou*. În acest simplu titlu este conținut, aşa, *in nuce*, întreg kantianismul. Immanuel Kant se întrebase cum este posibil să aduci ceva nou pe lume, pentru că judecățile, prin natura lor, sunt tautologice. De aceea s-a şi spus că în domeniul logicii nu s-a adus nimic nou de la Aristotel încoace. Dar C-tin Noica, în teza sa, a pus (ca să zicem aşa) un element în plus: procesualitatea de sorginte hegeliană. După susținerea tezei de doctorat, pe care i-o dedicase profesorului Nae Ionescu (dedicație cenzurată în 1995 de Editura Humanitas), Constantin Noica păstrase oarecum tenta hegeliană a gândirii sale vorbind la Radio pe 26 dec. 1941 despre trei aspirații către unitate: din filozofie, din efortul comun de supraviețuire al unui popor cotropit de vecinii săi, şi din trăirea religioasă a misticilor. Gândirea religioasă a lui Nae Ionescu îi era şi ea proaspătă în minte, căci atunci pregătea cu Mircea Vulcănescu şi Constantin Floru editarea primelor patru volume ale operei naeionesciene. Talentul într-ale filozofiei a profesorului Nae Ionescu îi impresionase şi pe nemți (la Muenchen dându-şi doctoratul). Cicerone Poghirc, profesor la Bochum, prin anii '70 discutase în Germania cu foşti colegi

de-ai lui Nae Ionescu, încă impresionați, după atâta timp, de mintea filozofică a acestuia.

Noi suntem o generație care, dintre mulții studenți și apoi discipoli ai profesorului Nae Ionescu am avut norocul extraordinar să-i avem pe Anton Dumitriu și pe Noica. Constantin Noica era ceva cu totul aparte, pentru că reprezenta, ca și Nae Ionescu, un model de gândire filozofică autentică. În momentul în care ai un model, nu mai trebuie să cauți la întâmplare. Atât Anton Dumitriu, cât și Noica erau niște pedagogi extraordinari: ambii, deși lipsiți de catedre universitare, te trimiteau, prin cărțile lor, să citești filozofie de cea mai bună calitate. Te îndrumau, chiar numai citindu-le cărțile. La Noica era mai greu de ajuns, pentru că el era foarte bine păzit de Securitate. Eu am încercat să mă duc în vizită la Noica în 1986. Se tot povestește cum unii s-au dus la el la Păltiniș. (Din cele șapte dosare "Noica", aflate la Securitatea Județului Sibiu, două dosare au fost arse la Berevoiești fără a fi microfilmate, vezi vol. *Noica și Securitatea I*, Ed. Muzeul Național al Literaturii Române, 2009, p. 6).

În general, cine se ducea și chiar ajungea de mai multe ori la C-tin Noica, se cam ducea cu voie de la stăpânire. Eu nu aveam voie de la stăpânire. N-am întrebat pe nimeni și m-am dus în august 1986 la Păltiniș. Acolo nu mi s-a dat voie să-l vizitez. Am fost pur și simplu indusă în eroare. Mi s-a spus că filozoful nu este în stațiune, nu e la Păltiniș. Or, el era acolo vizitat în august 1986 de Monica Pillat. Dar am avut cărțile lui Noica și le-am putut citi. Etapa "Noica" (v. vol. Isabela Vasiliu-Scraba, *Filosofia lui Noica, între fantasmă și luciditate*, 1992) a fost pe la treizeci de ani. După patruzeci, a urmat etapa "Platon" (v. vol. Isabela Vasiliu-Scraba, *Mistica Platonică*, 1999; I. V.-S., *Configurații noetice la Platon și la Eminescu*, Ed. Star Tipp, Slobozia, 1998, http://www.scribd.com/doc/130397690/ISABELA-VASILIU-SCRABA-Configura%C8%9Bii-noetice-la-Platon-%C8%99i-la-M-Eminescu-versiune-cu-diacritice-corectate; I. V.-S., *Atena lui Kefalos*, Slobozia, 1997; Isabela Vasiliu - Scraba, *Filozofie acroamatică la Platon*, Slobozia, 1997 http://www.scribd.com/doc/134722762/Isabela-Vasiliu-Scraba-FILOZOFIE-ACROAMATIC%C4%82-LA-PLATON; I. V.-S., *Despre existență, ființă și esență*, 1996 http://www.scribd.com/doc/134719450/Isabela-Vasiliu-Scraba-DESPRE-EXISTEN%C8%9A%C4%82-FIIN%C8%9A%C4%82-%C8%98I-ESEN%C8%9A%C4%82; I. V.-S., *O pseudo-descoperire a unui pseudo-plagiat. Lucrurile și Ideile Platonice*, 1995 http://www.scribd.com/doc/134402379/ISABELA-VASILIU-SCRABA-O-pseudodescoperire-a-unui-pseudoplagiat-Nae-Ionescu-Evelyn-Underhill), datorită influenței lui Anton Dumitriu și a lui Noica. A urmat etapa "Nae Ionescu" (v. vol.: I.V.S., *Metafizica lui Nae Ionescu în unica și în dubla ei înfățișare*, 2000 http://www.scribd.com/doc/132110995/Isabela-Vasiliu-Scraba-METAFIZICA-LUI-NAE-IONESCU-in-unica-%C8%99i-dubla-ei-inf%C4%83%C8%9Bi%C8%99are și vol.: I.V.S, *În labirintul răsfrângerilor. Nae Ionescu prin discipolii săi: Petre Țuțea, Cioran, Noica, M. Eliade, M. Vulcănescu și Vasile Băncilă*, 2000 http://www.isabelavs.go.ro/Discip/discip.html, și "Mircea Vulcănescu" în care am mers, ca să spunem așa, în contra curentului, ca si în cele scrise în volumul dedicat lui Alexandru Dragomir, monografie în care am deținut întâietatea comentării gândirii sale, cum s-a întâmplat în 1992 și cu monografia despre filozofia lui Noica.

Dar acum patru ani mi s-a întâmplat ceva care nu mi s-a mai întâmplat nicicând: să citesc o carte care să-mi placă atât de tare încât de teamă că o "mănânc" pe toată, că o citesc și se termină, am închis-o după câteva zeci de pagini. Cartea asta - *Omul, zidire de mare preț*, Ed. Credința strămoșească, M-rea Petru Vodă, 2009 -, cuprindea în ea explicări ale *Bibliei* făcute de Părintele Arsenie Boca prin anii 1946-1947. Dumneavoastră știți de reînvierea duhovnicească din acea perioadă de la Sâmbăta de Sus. La ea face referire acad. D. Stăniloae în prefețele primelor patru volume din *Filocalia* tipărite la Sibiu între 1945 și 1948. Stareț la Sâmbăta de Sus (la Mânăstirea Brâncoveanu) era pe atunci Părinte Arsenie Boca (v. art. Isabelei Vasiliu-Scraba, *Moartea martirică a Părintelui Arsenie Boca http://www.centrul-cultural-pitesti.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=3274:polemice&catid=311:revista-arges-octombrie-2010&Itemid=112 sau https://melidoniumm.wordpress.com/2012/07/02/moartea-martirica-a-parintelui-arsenie-boca-un-adevar-ascuns/* și video de la Centenarul Arsenie Boca, la Sâmbăta de Sus *http://www.youtube.com/watch?v=Zi0EOBC1HlY*; v.art. I.V.S, *Legile Părintelui Arsenie Boca, legile veacului viitor* http://www.isabelavs.go.ro/Articole/IVSLegiArsenieBoca7.htm și http://www.revistanoinu.com/Legile-parintelui-Arsenie-Boca-legile-veacului-viitor.html; v. art. I.V.S. *Miracolul Bisericii de la Drăgănescu* http://danielroxin.blogspot.ro/2011/02/miracolul-bisericii-de-la-draganescu-si.html; v. video Pitești Mircea Eliade și Părintele Arsenie Boca http://www.youtube.com/watch?v=GUvdVrPmFbs&feature=plcp). La Părintele ieromonah Arsenie Boca veneau studenți și tineri liceeni să le deslușească Biblia. Dar nu veneau numai ei. Veneau și de la Casa Regală, Branul fiind aproape. Acolo era Domnița Ileana (care avea să devină Maica Alexandra, v. video despre Domnița Ileana din 18 mai 2012 de la Univ. din Alba Iulia http://www.youtube.com/watch?v=w0O_gLroSCk). Principesa Ileana îl invita pe faimosul stareț Arsenie Boca la Castelul Bran, unde mai invita universitari bucureșteni să țină prelegeri (acolo Alice Voinescu a ținut o conferință despre Faust). Cartea *Omul, zidire de mare preț* (Ed. Credința strămoșească, 2009) a Părintelui Arsenie Boca m-a impresionat nespus fără să știu nimic de autorul ei. Apoi am încercat să aflu cine este autorul. Dacă o carte te impresionează în mod deosebit, vrei să știi câte ceva și despre autorul ei. Așa am aflat că Părintele Arsenie Boca a fost un ieromonah foarte cult care avea trei licențe: la muzică, la Belle Arte și la Teologie. Exista prin 1935 la București o Academie de Muzică Religioasă (înființată în 1928; în 1935 profesor de armonie era compozitorul Paul Constantinescu; în 1942 a fost mutată la Conservator, apoi a fost desființată de ocupantul sovietic). Și mai era o a patra facultate pe care Părintele Arsenie Boca o urmase, fără a-și da licența: medicina. Ce m-a impresonat în cartea acestui călugăr de vocație, sporit duhovnicește la Muntele Athos? Desigur "harisma cunoașterii", dar și că urmase cursurile celor mai mari filozofi români. Făcuse filozofie cu Nae Ionescu și cu Mircea Eliade. Lucrul acesta se vedea din economia expunerii sale și din subtilitatea unor pasaje. Apare într-o declarație (de după una dintre arestările acestui călugăr nevinovat pe care mercenarii ocupantului sovietic au tot vrut să-l distrugă, închizându-l de nenumărate ori) că el, Arsenie Boca, urmărea în reviste de filozofie articolele lui Mircea Eliade despre mistica indiană, fiind interesat de mistică. De altfel, la București urmase și cursurile de mistică ale marelui poet și teolog Nichifor Crainic, închis și el fără de vină, românii fiind băgați în pușcării politice la nivel de milioane (vezi dr. Florin Mătrescu, *Holocaustul roșu*, ed.I-a 1994, ed.II-a 1998, ed. III-a 2009, București, Ed. Ericson, precum și *Monumentul victimelor gulagului comunist*, Chene-Bourg, Elveția). Există o ziaristică de stânga foarte agresivă care pune în paranteză adevărata istorie a unei țări. La noi ziaristica de stânga a fost tot timpul condusă de mercenarii ocupantului sovietic de după 1944. Dintre ei s-au selectat acei responsabili ideologici care întâi au interzis, apoi au negat cu totul *Școala românească de filozofie inițiată de Nae Ionescu* la București, având discipoli grozav de faimoși, printre care Noica, pe care generația noastră a apucat să-l prindă. Eliade a fost iarăși unul dintre faimoșii discipoli ai profesorului Nae Ionescu, la fel Mircea Vulcănescu (v. art. I.V.S., *Mircea Vulcănescu și alți cărturari martiri ai temnițelor*, http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=1104). Apoi Horia Stamatu (1912-1989), poet și eseist de o subtilă gândire filozofică. Stamatu scria că a avut în viața sa parte de niște modele extraordinare (vezi I. Vasiliu-Scraba, *La Centenarul lui H. Stamatu ciudățenii post-comuniste*, în rev. „Acolada", Satu-Mare, nr. 9, septembrie 2012, p. 19 http://www.asymetria.org/modules.php?name=News&file=article&sid=1214. Pentru el, Mircea Vulcănescu (cel care a fost asasinat în închisoare, v. video din 25 nov. 2011, Tecuci, Colocviul Mircea Vulcănescu, http://www.youtube.com/watch?v=6kuhSDeAnVQ) și Nae Ionescu fuseseră modele formative.

Cred că acesta este rolul filozofilor și scriitorilor adevărați. Ei te pot forma. Nu numai că îți deschid mintea, dar te pot forma și în plan cultural. Filozoful Lucian Blaga este un scriitor cu totul aparte pentru că el acoperă practic întreg domeniul culturii: este un poet extraordinar, un filozof subtil; el a scris o dramaturgie cu niște versuri dumnezeiești. La el nu numai ideea care e pusă pe scenă contează, ci și limba în care își exprimă ideile. Blaga scrie formidabil. Limba lui Blaga este absolut extraordinară. Opera lui formează un întreg univers. Noica spunea ceva asemănător despre poetul, eseistul și filozoful George Uscătescu, mai apropiat de noi prin perioada în care a scris și a trăit. Au existat români (printre care și Uscătescu de la Madrid) care au realizat, în exil fiind, o "globalizare" a literaturii românești. Unul din ei este prozatorul Vintilă Horia (v. art. I.V.S., *Vintilă Horia exilat*, în rev. Argeș, iul. 2010, pe internet la http://www.centrul-cultural-pitesti.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=3025:polemice&catid=297:revista-arges-iulie-2010&Itemid=112 precum și art. I.V.S, *Vintila Horia ca istoric al filozofiei*, http://www.isabelavs.go.ro/Articole/IsabelaVintilaHoriaIstorie2.htm), și, mai ales, renumitul Mircea Eliade, socotit „cel mai mare istoric al religiilor din secolul XX". Volumul lui Vintilă Horia, *Dumnezeu s-a născut în exil* este o carte care a luat premiul Academiei franceze pe care l-a primit cândva și Marcel Proust. În eseistica sa filozofică, Vintilă Horia spunea tinerilor să îndrăznească să pună la îndoială "adevărurile" aflate de pe canalele mass-mediei. El mai scria că "spiritul timpului" îndeamnă la "somn", la amorțirea controlului critic. În R.P.R. și în R.S.R, el a fost un scriitor absolut interzis de cenzura comunistă. Vintilă Horia a fost profesor universitar la Madrid și în Argentina (v. înregistrarea mea despre V. Horia la lansarea volumului *Contra naturam*, http://www.youtube.com/watch?v=-fK9O9HL5lI). Fiind premiat de Academia franceză și scriind într-o limbă franceză foarte frumoasă o mulțime de cărți apărute în Franța, el este considerat scriitor francez. De fapt el era un scriitor care acoperea imperial trei culturi: română, franceză și spaniolă, unde era o prezență remarcabilă nu numai ca prozator, istoric literar și eseist dar și ca ziarist ce avea rubrici la reviste faimoase. Constantin Noica obișnuia să spună: "Nu citiți cărți! Citiți autori!".

Sursa: http://www.isabelavs.go.ro

■